

DS. J. P. PAAUWE
CATECHISATIES

DEEL 1

DE WET: OPSCHRIFT, EERSTE GEBOD

Ds. J. P. Paauwe

Catechisaties

DEEL 1

DE WET:
OPSCHRIFT, EERSTE GEBOD

STICHTING TOT UITGAVE VAN
HET WERK VAN DS. J. P. PAAUWE

DEN HAAG - 2015

ISBN deel 1: 978-90-72048-28-8

ISBN set delen 1-3: 978-90-72048-31-8

Inhoud deel 1

Verantwoording	9
13 DECEMBER 1950	
'Ik ben de HEERE uw God'	11
20 DECEMBER 1950	
De zwakheid van het geloof	20
17 JANUARI 1951	
Hoe een mens aan de zekerheid komt	30
31 JANUARI 1951	
Het werkverbond en het genadeverbond	39
14 FEBRUARI 1951	
Een uittreksel van de leer voor de kinderen	49
7 MAART 1951	
Wie geldt de belofte?	57
28 MAART 1951	
De verheerlijking van God	66
4 APRIL 1951	
Wat biedt de Heere aan?	74

25 APRIL 1951	
God is liefde	84
16 MEI 1951	
Een godsdienst waarbij de mens niet werkt	94
6 JUNI 1951	
De blijdschap Gods	104
13 JUNI 1951	
De almacht Gods	112
18 JULI 1951	
Wat is de Heere?.	122
1 AUGUSTUS 1951	
De Wet der tien geboden	131
22 AUGUSTUS 1951	
Het eerste gebod	141
5 SEPTEMBER 1951	
De afgoderij in de wereld	151
19 SEPTEMBER 1951	
Het gemis, het zoeken en het vinden	162
17 OKTOBER 1951	
De afgodendienst en de christelijke religie	172

Verantwoording

Ds. J. P. Paauwe heeft een aantal jaren gecatechiseerd over de Wet der tien geboden. De catechisaties vanaf december 1950 zijn vrijwel alle bewaard gebleven. Ze gaan over het opschrift van de Wet: ‘Ik ben de HEERE uw God’, en over het eerste gebod: ‘Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.’ Deze catechisaties zijn verspreid uitgegeven in de jaren 1953-1956 en 1976-2003. Ze verschijnen nu in chronologische volgorde in zes delen.

De catechisaties van ds. Paauwe zijn rijke uiteenzettingen van de grondwaarheden van het christelijk geloof. Ze werden gevolgd door een bespreking met de kinderen van een vooraf opgegeven bijbelgedeelte. Naast de preken van ds. Paauwe nemen zijn catechisaties een bijzondere plaats in.

Naar aanleiding van de woorden ‘Ik ben de HEERE uw God’ en ‘Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben’, komt een veelheid van onderwerpen aan de orde. In het opschrift van de Wet en in het eerste gebod ligt dan ook de gehele godsdienst besloten, namelijk de aanbidding van de drie-enige God van Zichzelf met alle door Jezus Christus verworven weldaden en het grote gebod om Hem als ónze God te erkennen. De veelomvattendheid van het eerste gebod komt duidelijk tot uitdrukking in de Heidelbergse Catechismus, antwoord 94. Wie dat antwoord opslaat, zal grote overeenstemming bemerken met de wijze waarop ds. Paauwe dat gebod zo uitvoerig heeft besproken.

Van het overgrote deel van de catechisaties zijn geluidsopnamen beschikbaar. De tekst van de catechisaties is opnieuw zorgvuldig met die opnamen vergeleken. De catechisaties zijn in veel gevallen voorzien van nieuwe titels, met de bedoeling om de behandelde onderwerpen zo goed mogelijk aan te duiden en tot lezen uit te nodigen.

Indien beschikbaar, is ook de bespreking van het Bijbelgedeelte met de kinderen weergegeven.

Alle catechisaties zijn in Den Haag gehouden, op woensdagavonden.

De redactie

‘Ik ben de HEERE uw God’

Gezongen: Psalm 110:1, 2 en 3.

Gebed:

Ach Heere, laat ons met deze dingen instemmen. Uw volk heeft U verhoogd, het geloofde in U. Al wie dit doet, kan niet nalaten zich onder Uw hoede te stellen en te zeggen: ‘Welk een God zijt Gij!’ Maar het geloof, waardoor dit geschiedt, is dikwijls zo zwak. Laat in de harten van Uw kinderen dan ook het gebed zijn: ‘Vermeerder ons het geloof.’

Wij zijn nog weer hier, Heere. Geef ons ons werk te verrichten – beide in het spreken en in het horen – in Uw vreze, in het gevoel van onze diepe afhankelijkheid van U en tegelijkertijd in het besef van onze onwaardigheid voor U. Wil niet in het gericht met ons treden, maar wil ons aanzien en gedenken in Hem in Wie Gij een vriendelijk en goeder-tieren Vader zijt. Gedenk ons dan en schenk ons wat wij behoeven.

Wil ook gedenken onze zieken. Zij voor wie wij op de laatste rustdag hebben gebeden, zou zijn geholpen. Wil haar verder helpen.

Een familie in ons midden gaat ons verlaten, naar alle waarschijnlijkheid voorgoed. Gedenk ze op de reis en daar waar ze hoopt aan te komen. Wat Gij haar ook zoudt onthouden, onthoudt haar niet de vreze van Uw Naam.

Amen.

Er staat boven de Wet der tien geboden (Ex. 20:2):

‘Ik ben de HEERE uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.’

U weet het allen, u hebt het honderden malen gehoord: *‘Ik ben de HEERE uw God.’* Het staat er, maar het is haast niet te geloven! Het is nog steeds: *‘Ik ben de HEERE uw God.’* U moet toch weten dat deze woorden

gesproken zijn tot allen die zich bevonden in de omtrek van de berg Sinai. En vanaf het Pinksterfeest, in het begin van onze jaartelling, zijn dezelfde woorden ook tot ons gezegd, tot mij en tot u en tot honderdduizenden andere mensen.

'Ik ben de HEERE UW God.' Nog eens, het is bijna niet te geloven en het wordt ook haast niet geloofd. De wereld heeft slechts één vraag: 'Wie zal ons het goede doen zien?' (Ps. 4:7). Wat is de strekking van deze vraag? Ondergang! Verstaat u dit? Hoe meer de mens met deze vraag bezig is, des te sneller gaat hij zijn ondergang tegemoet. Het klinkt wat paradoxaal, maar het is de waarheid en ik breng u alleen maar in herinnering het woord van de Heere Jezus, een rijk en diep woord: 'Want zo wie zijn leven zal willen behouden, die zal hetzelfde verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal om Mijnentwil, die zal hetzelfde vinden' (Matth. 16:25).

Wanneer u mij vroeg wat wel het voornaamste geheim zou kunnen wezen, dan zou ik u ten antwoord geven: losgelaten te hebben en opgeraapt te zijn. Dat is het: losgelaten te hebben en opgeraapt te zijn. Wat zou hier veel van te zeggen zijn, nietwaar? De mens heeft zich op zichzelf gezet en daar staat hij dan. Zie nu eens om in de wereld en werp een blik in uw hart, dan ziet u wat van dit op zichzelf zetten van de mens gekomen is en wat daarvan komt. Maar ik ga nu hier niet op in, omdat ik graag nog andere dingen zou willen zeggen.

De godsdienstige mens zegt dat hij de woorden *'Ik ben de HEERE UW God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb'*, gelooft. Hij zégt het, hij gelooft niet, maar hij zégt dat hij gelooft. Hij stelt roekeloos vast dat hij gelooft. Hier is echter geen verslagenheid, geen vernedering des harten, hier is geen verbroken ziel. Hier is verharding tegen de waarheid. Vraag deze mens wat het geloof is, hoe het ontstaat, wie het werkt, welke de krachten ervan zijn en waar het de mens brengt, u zult geen antwoord op deze vragen ontvangen. Ik vrees dat er hier ook wel zijn, die slechts in roekeloosheid hebben vastgesteld dat zij geloven, maar de zo-even gestelde vragen toch onbeantwoord moeten laten, of op z'n best genomen, daarop een geheel niet voldoende antwoord zullen geven.

Er zijn er die de woorden welke boven de Wet staan, geloven. Zij hebben zichzelf leren kennen, hun leven, hun hart, hun val in Adam. En

met deze kennis hebben zij gestaan voor God, voor de Rechter van hemel en aarde. Hun is de grond onder de voeten weggezonden, hun verloren staat hebben zij leren kennen. Zij hebben gezien dat zij lagen onder de vloek van de Wet, dat niet alleen zijzelf, maar dat ook het hunne onder het oordeel van God was, een gevolg van de overtreding van de Wet. Zij hebben leren verstaan dat zij onmachtig waren om in die toestand enige verandering ten goede aan te brengen. De woorden van de catechismus, die nooit genoeg onder de aandacht kunnen worden gebracht, namelijk: 'Wij zijn onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad' (vr. 8), en: 'Wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder' (antw. 13), deze woorden hebben zij leren verstaan. Zij weten enigermate wat deze woorden te zeggen hebben.

De Heere Jezus Christus is hun geopenbaard. Zij kennen van Hem meer dan Zijn Naam. Zij kennen Zijn Persoon: God en mens. Hij heeft gestalte gekregen in hun hart. Zij hebben Hem – als ik het zo mag uitdrukken – evenals Maria voortgebracht, en in deze geboorte vonden zij hun eigen geboorte, een nieuwe geboorte, een wedergeboorte. Zij hebben Zijn Persoon, Zijn werk, Zijn zending en Zijn zegeningen, Zijn vernedering en Zijn verhoging leren kennen. En al wat zij van Hem leerden kennen, is onuitwisbaar! Het staat hun in het hart gegraveerd. Daarom kan weleens over de lippen komen een lied als dit: 'Ik zeg mijn gedichten uit van een Koning' (Ps. 45:2).

Zij zijn overgegaan in de Heere Jezus, in de hun geopenbaarde Heere Jezus Christus. Onmiddellijk na de openbaring van Hem volgt de overgang in Hem. In Hem hebben zij zich met God laten verzoenen. Toen dit geschiedde, hebben zij gesmaakt 'dat de HEERE goed is' (Ps. 34:9). Ach, zij hadden weleens iets gezegd van de goedheid Gods. Dat doet de mens; zolang hij God niet kent, spreekt hij over de dingen zonder ze te verstaan. Maar nu wordt enigermate verstaan wat de goedheid Gods betekent, waarvan de dichter spreekt in het aangehaalde woord van Psalm 34, hetwelk later door de apostel Petrus wordt aangehaald in 1 Petrus 2 vers 3.

Zij hebben ook de Heilige Geest ontvangen. O, wat zijn dat alles grote wonderen! Wie kan op de rechte wijze zeggen wat het is de Heilige Geest te ontvangen, wat het is dat God drie-enig is, wat het is te

worden vernieuwd ‘naar het evenbeeld Desgenen Die hem geschapen heeft?’ (Kol. 3:10). Daar kunnen de gelovigen iets van zeggen. Toen zij de Heilige Geest ontvingen, werden zij door Hem vernieuwd en zagen zij naar welk patroon deze vernieuwing geschiedde, en hebben zij zo oprecht bekend. O, zij hebben toen zo oprecht bekend wat zijzelf zijn, wat zij waren en wat zij bleven, namelijk ‘nog steeds tot alle boosheid geneigd’, gelijk er staat in zondag 23 van de catechismus over de leer van de rechtvaardigmaking door het geloof.

Zij hebben hun zonden hartelijk bekend. Er was nergens in de wereld iemand die zo onwaardig was als zij. Zij wisten dat zij in zichzelf alle redenen hadden om niet alleen voor de Heere, maar ook voor de naaste beschaamd te wezen. Het was hun op deze grond een wonder dat er nog mensen waren die hen gegroet hadden. Dat waren zij niet waardig. Een wonder was het dat zij een druppel water, een stukje brood hadden, want zij zagen dat zij dit niet zouden gehad hebben als de Heere Jezus niet honger en dorst had geleden en naakt aan het kruis had gehangen. Zij zouden dit niet gehad hebben, hetgeen dan ook enkel en alleen is ter wille van Hem, om Zijn kruisverdiensten.

Zij ontvingen ook – o eeuwig wonder – uitdelging van schuld en zonden, naar het woord: ‘Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk’ (Jes. 44:22). Er kwam geen tekst, lieve mensen! Zó gaat het niet, het gaat niet met teksten. Eigenlijk weten zij daar van teksten nog niets af. Verstaat u dat? Het zijn de zaken die daar worden bekendgemaakt en geschonken. De teksten komen veelal later. Daar waar de schijn is, daar begint men met teksten en men komt nooit tot de zaken. Waar de zaken zijn, daar is men met teksten niet begonnen. Toehoorders, u moet goed nagaan bij uzelf of uw hart dit verstaat. Ga er toch niet overheen en ga er toch niet tegen in, want u zult het eenmaal moeten bezuren als u er tegen ingaat.

Het bloed van de Heere Jezus Christus kwam op de consciëntie. Toen werd de consciëntie vervuld met vrede die men helemaal niet gekend had en van het bestaan waarvan men niets afwist, een vrede waarvan de apostel Paulus zegt dat het de vrede is ‘die alle verstand te boven gaat’ (Filipp. 4:7). De wereld weet niet wat vrede is. Zij heeft het er wel over,

maar zij bedoelt geheel iets anders. De wereld wil een vrede die het verstand niet te boven gaat. Dat is een vrede door het wegnemen van de moeilijkheden in het leven. Dan schept de mens weer opgelucht adem. Maar dit is geen vrede die alle verstand te boven gaat. De vrede Gods is een vrede in de moeilijkheden, dus terwijl de moeilijkheden er zijn en zullen blijven. Er staat in het boek Job dat de Heere de ellendige in zijn ellende zal vrijmaken (Job 36:15). Waar het goed is, daar komt de Heere tot de ellendige als hij in de ellende ligt. Waar het slechts schijn is, daar komt de mens uit de ellende en men laat de ellende liggen. Maar de Heere komt tot de mens *in* de ellende en Hij neemt deze weg of laat ze liggen. Nog eens: 'Hij zal den ellendige in zijn ellende vrijmaken.'

Zij ontvangen de weldaad van de vergeving der zonden. 'Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde' (1 Joh. 1:7). Dat bloed wordt gebracht op de consciëntie en als dat gebeurt, verstaat de mens wat de vergeving der zonden betekent. Als God dit werk verricht, dan betekent dit dat de Heere nooit meer aan de zonden zal denken. Wij weten allen hoe wij in betrekking tot deze zaak gewoon zijn te handelen. 'Vergeven,' zeggen wij met afschuwelijke huichelarij, 'vergeven, ja, dat zal ik u wel doen, hoor! Maar vergeten, dat is een andere zaak.' Ach, wij vergeven niet en wij vergeten ook niet. Het is alles huichelarij. Maar als God vergeeft, dan is het weg en komt het ook nooit meer voor Zijn aangezicht. Wat er stond tussen de Heere en de zondaar, dat is geworpen 'in de diepten der zee', naar Micha 7 vers 19, het is uitgedelgd 'als een nevel' (Jes. 44:22). Dit is de weldaad van de vergeving der zonden. Zal men waarlijk daarin sterkte hebben, dan moet men weten hoe God dat doen kan. En hoe kan de Heere dat doen? Gaat dat ten koste van Zijn recht? Nee, dat gaat niet ten koste van Zijn recht. Maar hoe kan dat? Zie, dat moeten wij nu weten en dat moet steunen op goede gronden. Welnu, er staat in Jesaja 1 vers 27: 'Sion zal door recht verlost worden, en haar wederkerenden door gerechtigheid.' Hierom is het nodig dat het ganse verlossingswerk ons door de Heilige Geest in het hart uitgelegd wordt. Daar kan men niet naar raden, dat kan men niet opdiepen uit de Heilige Schrift, men kan dat ook niet leren verstaan door het aanhoren van predikaties of uit de belijdenisgeschriften van de Kerk van Christus.

Men leert dit alleen door het onderwijs van de Geest in het hart.

Wat ik u daar noemde, moet een volkomen oorspronkelijke zaak wezen, dat wil zeggen, wij moeten dat weten van God, niet van onszelf, niet van onze naaste. Wij moeten dat weten van Hem Die gezegd heeft door de profeet Jesaja: 'En al uw kinderen zullen van den HEERE geleerd zijn, en de vrede uwer kinderen zal groot zijn' (Jes. 54:13). Zó liggen de dingen, zo moeten ze bij u liggen, en als zij anders liggen, dan hebt u er geen troost van, behalve dat u zich verschrikkelijk bedriegt voor de eeuwigheid.

Zij hebben zich bekeerd tot God. Zij hebben zich niet bekeerd tot iets dat zogenaamd beter is. Zij hebben zich niet bekeerd tot het volk van God, maar tot de Heere hebben zij zich bekeerd. Zij zijn met de weldaden geëindigd in de Weldoener, want al wat uit de Heere is, keert tot de Heere terug. In het ogenblik waarin het van de Heere neerdaalt in het hart, in hetzelfde ogenblik keert het tot de Heere terug. Dat is de dank, de betoning van dankbaarheid. Daarover bevat de Heilige Schrift zoveel woorden. En nu komen de teksten pas. Zo-even heb ik gezegd dat er nog geen sprake is geweest van teksten. Maar nu komen de teksten! Dan zijn dat woorden der Schrift die bijzonder tot troost en sterkte zijn. Bijvoorbeeld woorden als deze: 'Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden' (1 Petr. 1:3). Dat is hun dan uit het hart gegrepen. En zij zeggen niet: 'Dat en dat woord kwam mij voor.' Nee, zo spreken zij niet, maar zij zeggen: 'Wat ik door Gods genade nu heb leren kennen, dát vond ik in de Bijbel beschreven.' En dan noemen ze een of meer teksten die in deze ogenblikken bijzonder tot hen gesproken hebben, bijvoorbeeld een woord als dit: 'Die ons nu tot ditzelve bereid heeft, is God, Die ons ook het onderpand des Geestes gegeven heeft' (2 Kor. 5:5). Zie toehoorders, daar hebt u de gave des Geestes. Vóórdat zij lezen dat het in de Bijbel staat, heeft hun hart het hun al gezegd. Anderen moeten het zogenaamd eerst in de Bijbel lezen en dan pas begint hun hart het te zeggen. Nee, dat is het niet, dat is het waarlijk niet. U moet dat niet denken, het is een misvatting, het is bedrog. Vóórdat de Bijbel het hun

heeft gezegd, was het in hun hart al bekendgemaakt, geopenbaard – en dán vinden zij het in de Bijbel. Dat wil echter niet zeggen dat het buiten het Woord om in hen is gewerkt, omdat, als de zaken gewerkt worden, zij hun aandacht gevestigd hebben op deze zaken en niet op de teksten. Straks komen de teksten, bijvoorbeeld: ‘Dankende den Vader, Die ons bekwaam gemaakt heeft om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht’ (Kol. 1:12); dat is ook zo’n woord van de Heilige Schrift.

Zij worden als het ware bij de hand genomen door de Heilige Geest en in de Heilige Schrift ingeleid. Dat betekent echter niet dat zij nu de gehele Bijbel leren verstaan, maar wel zegt het dat zij het geestelijk begrip hebben van de gronden van de christelijke religie. De kennis van de gronden van de christelijke religie krijgt de mens in één ogenblik, en dan ligt dat zo gefundeerd in het hart, dat men ervan verzekerd is dat het zó is. Een bekend godzalig professor uit vroeger tijden zei eens: ‘Ik kan over mijn aandeel in de genade bestreden worden, maar niet over de vraag of de dingen wel zo waren.’ Dat was bij hem vast komen te liggen.

De Kerk van Christus is voor twijfel niet gevrijwaard. Er is echter geen twijfel in het geloof; de mens wanhoopt niet in het geloof. In dit verband zou ik u onder de aandacht willen brengen dat het niet zo moet zijn dat men probeert er wat van te maken. Dat is altijd mis. Maar men moet geleerd hebben te horen, zoals het ons dan ook in de Heilige Schrift is opgedragen in de woorden: ‘Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de gemeenten zegt’ (Openb. 2:7). En nu voelt u wel dat men in die ogenblikken alleen is. Juist dan komt het er op aan dat men alleen is, want wij moeten vastheid hebben, en daar krijgt men de vastheid. Deze zou men nooit krijgen als men niet alleen was. Hiervan moet men zo overtuigd zijn dat men kan zeggen: ‘Al was het nu dat ik in de wereld de enige ware, dan zou ik nog zo spreken en ik zou niet anders kunnen spreken.’ Zo diep moet deze overtuiging liggen; en dit is om meer dan één reden noodzakelijk, want er komt wat tegen op! Zeg eens in een kring van mensen die voor ‘gelovigen’ doorgaan: ‘Buiten Jezus is geen leven, maar een eeuwig zielsverderf’,¹ zeg dat eens, dan zullen deze men-

1. Nicolaus Barentzonius (1609-1682).

sen u toevoegen: ‘En waar blijft u dan met de kleintjes?’ Hm, hm... met de ‘kleintjes’! Ach, zij weten niet hoe klein een mens is, die het geleerd heeft! Zij zijn groot en zij weten niet wat het is klein te zijn.

Het is voor de Heere Jezus wat geweest dat Hij juist de strengsten, de farizeeën, tegenover zich kreeg. Trouwens, het gaat altijd zo in de geschiedenis: de strengsten krijgt men tegen als het om de waarheid gaat. Want ieder die zich tot hen wendt, moet zich bij hen voegen. Maar dat deed de Heere Jezus niet. Het is dan ook de taal van het farizeïsme: ‘Bent u het met mij eens? Kom dan bij mij.’ Daarentegen zegt ieder die het van God geleerd heeft, dat men zich niet bij hem maar bij de Heere moet voegen, opdat Christus een gestalte in het hart krijgje – het zijn de woorden van de apostel Paulus (Gal. 4:19), die alle mensen op een afstand van zich hield, behalve wanneer zij hem in Christus konden naderen en hij hen kon naderen in Christus. Als deze mensen spreken over de genade, dan erkennen zij God, want zij hebben Hem als de Gever van de genade leren kennen. Het is dan ook zo’n wonder te weten dat het God is Die het geschonken heeft. Wanneer zij gezondigd hebben, dan belijden zij dat voor Hem Die hun welgedaan heeft. Wanneer zij leiding nodig hebben, gaan zij niet om leiding naar de mensen, maar naar de Heere. Wanneer zij in het een of ander bestreden worden, dan komen zij er gemakkelijk toe om in hun schulp te kruipen, maar zij kruipen er ook weer uit en dan zijn zij sterker dan voordat zij bestreden werden – zij gaan tot de Heere met hun moeilijkheden.

Toehoorders, hiermee heb ik u iets gezegd van mensen die geloven dat er boven de Wet der tien geboden de woorden staan: *‘Ik ben de HEERE UW God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb’*. Maar o, wat zijn deze mensen zwak en hoe klein is het geloof van hen! Men zou zeggen: ‘Het zijn eikenbomen’ (Jes. 61:3), die dit alles ondervonden hebben. Ja, dat zou men zeggen, maar als men nu zulk een zogenaamde eikenboom ontmoet, dan weet men wel beter. Het zijn kleingelovigen, zwakgelovigen. Wordt het mij geschonken, dan bewijs ik u dat op de eerstvolgende catechisatie. Vandaag over acht dagen, bij leven en welzijn, zou ik u willen bewijzen dat deze mensen zwak zijn en dat hun geloof klein is.

Gezongen: Psalm 119:87 en 88.

Gebed:

‘Ai, zoek Uw knecht’, laat dat het gebed van ons hart zijn, Heere. Wanneer wij door U worden gezocht, dan zoeken wij U ook, en dat is alles tot Uw eer, tot eer van Uw goedheid, Uw genade, van al Uw deugden en tot zaligheid van ons. ‘Want bij U is de fontein des levens; in Uw licht zien wij het licht.’ Wanneer wij ons de vraag stellen en daarbij blijven: ‘Wie zal ons het goede doen zien?’, waarlijk, wij doen dan niets anders dan aan onze ondergang werken. Doe ons dit recht begrijpen, Heere.

Wil nog zegenen wat gesproken is. Vergeef het zondige er in. Gebruik het onderwijs om Uzelf, om Uw waarheid groot te maken en om zielen voor een eeuwigheid geschapen, nog terecht te brengen. Heere, gedenk ons om Uws Naams wil.

Amen.

De zwakheid van het geloof

Gezongen: Psalm 31:15, 16 en 17.

Gebed:

Dat ons, Heere, door Uw genade geschonken worden mocht met eerbied tot U te naderen. Gij hebt ons bewaard en door alles heen geholpen, zodat het met ons is zoals het is. Leer ons in U te eindigen. Gij zijt de Bron van alle goed, in Uw licht zien wij het licht. Wie U vindt, vindt het leven en trekt van U een welgevallen.

Het is door Uw goedheid dat wij nog weer met elkander hier vergaderd zijn. Doe ons de korte tijd van ons leven gebruiken om Uw Naam te verheerlijken en onze eeuwige behoudenis te zoeken. Deze ligt in U en alléén in U. Buiten U is de dood, de geestelijke en de eeuwige dood. Schenk ons Uw Woord. Leid ons in de waarheid. Doe ons door Uw genade ons aan Uw leiding overgeven in het spreken en in het horen. Laat ons geen stem in de dingen hebben, maar doe ons horen wat de Geest tot de Gemeente zegt. Wil dit alles in ons werken om Uws Naams wil.

Amen.

Er staat boven de Wet:

'Ik ben de HEERE UW God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.'

'Uw God.' Hierbij mochten wij acht dagen geleden uw aandacht bepalen. Wij zouden graag hiermee nog wat verder willen gaan. Wij hebben gezegd, ten eerste, dat de wereld, hoe groot dit woord *'Ik ben de HEERE UW God'* ook is, aan deze uitspraak, aan deze belofte geen aandacht schenkt, en dat dit komt omdat zij met andere vragen bezig is. De wereld vraagt: 'Wie zal ons het goede doen zien?' (Ps. 4:7). In deze vraag eindigt het bij

de wereld en zij verstaat niet – zo merkten we op – dat dit nu juist haar ondergang is: ‘het goede’, met voorbijzien van het Goede, dat is: God. De apostel Paulus was daar achter gekomen met de woorden die ik al zo dikwijls heb aangehaald (en als ik voor u optreed, dan zal ik dat nog wel eens doen), namelijk de woorden: ‘Want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de Wet niet zeide: Gij zult niet begeren’ (Rom. 7:7). Als een mens begeert vóórdat hij naar God vraagt en als hij de dingen aangaande zijn verlossing wil en kan hebben zonder God, dan brengt dát hem tot de ondergang! Daarom staat er in het Woord: ‘Zoekt Mij en leeft’ (Amos 5:4). Het leven wordt onlosmakelijk vastgemaakt aan het zoeken van God, en wanneer nu een mens kan zeggen, met het hart kan zeggen: ‘U zoekt mijn hart; mijn oog blijft op U staren’ (Ps. 119:5 ber.), dan is hij gered van de ondergang.

In de tweede plaats heb ik u gezegd dat zo menigeen roekeloos vaststelt dat God de Heere zijn bezit is en de dingen vaststelt zonder te weten wat hij zegt, dus zonder dat hij weet wat het geloof is, waar het vandaan komt, wat de kracht van het geloof is, wat de baten van het geloof zijn, wat de grond van het geloof is en wat het voorwerp van het geloof is. Zie, wanneer nu een mens op deze vragen het antwoord moet schuldig blijven, dan handelt hij roekeloos indien hij het er voor houdt dat hij deel heeft aan de Heere.

In de derde plaats heb ik gezegd dat er tóch nog mensen zijn die in staat zijn om een bevindelijk verslag te laten horen van hun overgang in de Heere Jezus Christus. Dit is wel het voornaamste van het onderzoek. Wanneer men zich wenst te onderzoeken – en dat is voor ieder mens noodzakelijk – dan moet men zich vóór alle dingen afvragen of men een bevindelijk verslag kan laten horen van zijn overgang in de Heere Jezus Christus.

En eindelijk hebben wij opgemerkt dat de mensen die hiertoe in staat zijn, de gelovigen zijn, en wij hebben toen laten volgen dat *het geloof van deze mensen klein is en dat zij zwak zijn*. Men is geneigd het er voor te houden dat wanneer men in staat is om te verklaren hoe men overgegaan is uit de dood in het leven, men dan toch moeilijk kan genoemd worden een zwak christen, een mens dus met een klein geloof. Maar het is toch zo en

bewijzen hiervoor zijn gemakkelijk te geven. En wat ik nu zeg, dat geldt mij natuurlijk evenzeer als u. U moet niet denken dat wanneer u iemand ontmoet en u spreekt met hem – laat ons het gunstige geval nemen: van hart tot hart, zodat u merkt dat er overeenstemming is – dan moet u niet denken dat uw geloof zo sterk zou zijn als u het op dat ogenblik voelt. Nee, dat is niet juist. Men moet naar andere dingen zien. Ik wilde graag het een en ander noemen.

De wereld is een akelige spelonk voor een begenadigd mens. De kinderen der wereld vinden dat het nogal gaat. Ja, het is er ook weleens moeilijk, maar ach, zij zouden toch zo graag in de wereld willen blijven, als zij maar de krachten behielden en verder alles wat nodig is. Zij kunnen best de hemel aan een ander overlaten; laat hén de wereld hebben! Maar voor een begenadigd mens is het toch wat anders. ‘Wat is dan de wereld voor een plaats?’, vraagt u wellicht. Het is een plaats waar de duivel regeert, kort gezegd. Hier is de satan koning en er is nooit iets van de wereld te verwachten. In de wereld is alles schijn. Wat de wereld waarheid noemt, is leugen! Als zij spreekt van liefde, dan weet zij niet wat zij zegt. De wereld bestaat uit afvalligen, uit mensen die van God en van de waarheid afgefallen zijn. Er is in de wereld in geen enkel opzicht enigermate voldoening voor een begenadigd mens. Hij kan zichzelf niet voldoen, zijn familie kan hem niet voldoen, zijn kennissen en zijn vrienden kunnen hem niet voldoen; zijn werk voldoet hem ook niet. Niets is daartoe in staat. En wanneer een begenadigd mens in aanraking gekomen is met het beste van de wereld, dan zegt hij: ‘O, wat is het toch leeg, wat is het toch alles leeg. Het is niet uit te spreken hoe leeg alles is.’ Als dat nu waar is – en het is waar – hoe komt het dan dat een begenadigd mens geen sterker verlangen heeft om de wereld te mogen verlaten? Hoe komt dat? Want dat dit verlangen zo sterk niet is, dat is u allen bekend omdat het aan het licht treedt. Het komt omdat het geloof zo zwak is. Dat is de reden.

Van het hart van de mens is er evenmin iets goeds te zeggen. Jeremia heeft het eens voor altijd gezegd: ‘Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja, dodelijk is het; wie zal het kennen?’ (Jer. 17:9). Wat is er eigenlijk minder dan het hart van de mens? Er is uit het hart heel wat

voortgekomen. Wat? Dat heeft de Heere Jezus eens gezegd in Markus 7, de verzen 21 tot 23. Ach, wij hebben gezondigd met gedachten, woorden en werken. Het is alles niet op te noemen! Wij hebben gezondigd met ogen, met handen en voeten, met armen en benen. Wij hebben gezondigd binnenshuis en buitenshuis, binnen de kerk en buiten de kerk. Wij hebben gezondigd door doen en door nalaten. Het aantal van onze zonden is niet te noemen. Een bekend beeld wordt dikwijls gebruikt, namelijk het zand dat aan de oever der zee is. En wat er uit ons hart is voortgekomen, is slechts een bagatel vergeleken bij wat er nog in is en er uit voortkomen zal. Dit is meestal gemakkelijk gezegd, maar toch is het waarheid. Als het dan zo is, hoe komt het dan dat het verlangen naar de verlossing van dat hart niet veel sterker is? Dat komt omdat het geloof zo zwak is. Was het geloof sterker, dan zou er op zijn minst genomen dag en nacht een klacht wezen: 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?' (Rom. 7:24). U voelt wel dat ik niet spreek over een kinderachtig verlangen naar een hemelse Vader of naar een beter leven, of hoe dit ook door het schijn geloof mag worden uitgedrukt. Maar gezien en ondervonden te hebben wat het hart is, moest toch het verlangen 'om ontbonden te worden en met Christus te zijn' (Filipp. 1:23) veel sterker maken!

Een begenadigd mens is wedergeboren en wie wedergeboren is, weet wat dat betekent. Het betekent dat zijn verstand verlicht is en dat hij plotseling de dingen heeft leren zien, namelijk God en zichzelf, de Heere Jezus Christus en het leven buiten Christus, de Heilige Schrift en de belijdenis der Kerk van Christus, de prediking van het Evangelie en de bediening der sacramenten, de hemel en de hel, en vele andere dingen. Zijn wil is vernieuwd, hetgeen wil zeggen dat hij naar God vraagt. Zijn hart is gereinigd, zodat hij wat liefde waardig is ook liefheeft en wel God bovenal. Zijn oordeel is rechtgezet, zodat hij met de dichter van Psalm 27 vers 5 (ber.) zegt: 'Dat wil, dat zal ik doen; ik zoek den zegen alleen bij U, o Bron van troost en licht!' In zijn geheugen liggen de schatten vergaderd die hij deelachtig werd door de geestelijke bearbeiding. En zijn consciëntie is bevredigd door de besprenging van het dierbaar bloed van Christus. Maar het is alles ten dele. Er is licht in zijn verstand, maar ook

duisternis; er is liefde in zijn wil, maar ook vijandschap; er is zuiverheid in zijn hart, maar ook onzuiverheid, enzovoort. Hoe komt het nu dat waar hij ondervindt dat het toch alles ten dele is, er geen sterker verlangen is naar het volmaakte? Dat komt omdat zijn geloof zo zwak is; daar zit het hem in. Maar er is nog wat anders: hij gaat daar zo overheen!

De meeste begenadigde mensen vragen zich nogal eens af: 'Zouden de zaken bij mij recht liggen?' Maar dat hun geloof nog zo weinig betekent, daaraan schenken zij weinig aandacht, daarover zijn zij weinig bedroefd – en dit terwijl het ongeloof, behalve dan de zonde tegen de Heilige Geest, de grootste zonde is. Nu voelt u toch wel dat het geloof zwak is, dat in het algemeen het geloof zeer zwak is en er nog maar een klein geloof aanwezig is?

De dichter van Psalm 119 zegt in vers 19: 'Ik ben een vreemdeling op de aarde.' Een vreemdeling – welnu, zo zouden wij onszelf in de eerste plaats moeten afvragen of we dat ook zijn. Ik heb dit eens gevraagd aan iemand die voor een begenadigde doorging. Met hem in gezelschap zijnde, vroeg ik hem: 'Wat doet een begenadigd mens zich vreemdeling gevoelen op de wereld?' De woorden van Psalm 119 vers 19 haalde ik reeds aan en in Hebréeën 11 vers 13 vinden wij dat zij beleden hebben 'dat zij gasten en vreemdelingen op de aarde waren.' Welnu, wat doet ons vreemdeling zijn? Ieder die begenadigd is, voelt zich vreemdeling, niet om de tegenspoed of het verdriet dat hij heeft, of door de moeilijkheden die hij hier meemaakt, want er staat: 'Eerlei wedervaart den rechtvaardige en den goddeloze' (Pred. 9:2). Dát is het niet en men moet geen ogenblik denken dat het dit zou zijn. Zie eens, als iemand het moeilijk heeft en ik hoor hem zeggen: 'Ach, wanneer komt de dag der bevrijding?', of iets anders van dezelfde strekking, dan vind ik dat eigenlijk kinderachtigheid, om niet te zeggen zonde. Want het is de ervaring van de ganse Kerk dat men het doorgaans beter heeft als men het in het leven moeilijk heeft. Wanneer er staat in Psalm 94 vers 8 (ber.): 'De HEER' zal, in dit moeilijk leven, Zijn volk en erfdeel nooit begeven', dan wordt toch daaruit besloten en terecht opgemerkt dat het uitnemendste van de dagen onzer jaren, moeite en verdriet is (Ps. 90:10) en dat men het dan doorgaans het beste heeft? O, nee, maar dit is het: Een begenadigd mens

heeft wat geleerd van dingen waar hij nooit aan had gedacht en die hij nimmer had gezocht, dingen namelijk die hij heeft geleerd van God, van het leven, van het geestelijke en van het natuurlijke leven, van het gewone leven, van het leven van de hemel en van het leven op de aarde. De begenadigde mens heeft wat geleerd van zichzelf en van de naaste. Hij heeft geleerd te zien hoe het van binnen bij hem is. En wie een blik krijgt te slaan in zichzelf, die ziet ook wat er om hem heen is. Hij ziet de naaste, waarlijk, hij ziet de naaste; en hij verstaat zijn toestand. Ook worden de tijden, bijvoorbeeld als die waarin wij ons nu bevinden, door een begenadigd mens voorzien. Voorts heeft hij wat geleerd van de waarheid gelijk zij in de Heere Jezus is. Toen hij deze dingen leerde, werd ook in zijn hart uitgestort de liefde tot God en tot de naaste. En zo is hij, met wat hij geleerd heeft, tot de naaste gekomen. Hij heeft tot de naaste iets gezegd van datgene wat hij geleerd heeft, namelijk van God en van de mens, van de gronden der eeuwige behoudenis. En zie, daar staat hij nu, hij voelt het vervreemd-zijn der mensen van deze dingen, hij ziet het aan hun gezicht. Daar blijft het dan niet bij, want er komen onaangename fonkelende ogen of er komt een matte uitdrukking in het oog. Ja, de vijandschap begint al op de begenadigde af te komen. En wanneer deze dat bemerkt, dan tracht hij dóór te spreken en te overtuigen, indien men zich niet alreeds onttrokken heeft. En dan is er nog zo'n kenmerk van het schijn geloof van degenen die slechts een waan hebben. Zij spreken een keer met u en dat gaat dan niet goed, zoals het uitgedrukt wordt; er wordt gevoeld dat er geen overeenstemming is. Men trekt zich terug en men wil liefst niet meer op het onderwerp terugkomen. Dus, als men zich niet al lang teruggetrokken heeft, dan openbaart zich de vijandschap. Welnu, dit doet ons gevoelen dat wij op aarde vreemdelingen zijn. Wellicht is u nooit in het buitenland geweest, maar veronderstel eens dat u in een ver verwijderd land was, waarin u plotseling uw eigen taal hoorde spreken. Wat zou u zich dan niet getroost gevoelen en hoe aangenaam zou u dat niet wezen. En zó is het in nog veel rijkere mate met een begenadigd mens. Eigenlijk snakt hij er naar dat hij eens iemand ontmoet die uit God opkomt en die in staat is te spreken over de dingen die des Geestes Gods zijn. En nu wordt hij teleurgesteld, omdat dit bijna

niet meer plaatsheeft. Het kómt voor, maar dat is dan een zeldzaamheid. Dat doet hem vreemdeling zijn. Als iemand in een vreemd land is en hier in Nederland vrouw en kinderen heeft achtergelaten, dan verlangt hij toch naar zijn eigen land en naar zijn vrouw en kinderen, nietwaar? Hij bevindt zich in dat vreemde land, omdat hij daar wat te doen heeft, maar hij zou o zo graag weer terug willen, en zodra hij zijn bezigheden daar heeft verricht, gaat hij terug. Doch hoe komt het dat bij de begenadigde mens het verlangen naar de hemel en naar het leven daar, niet sterker is, terwijl men hier op aarde zich zo'n vreemdeling gevoelt? Dat komt omdat het geloof zo zwak is. Dat is de reden. Dat zou niet het geval wezen, als het geloof sterker was.

De begenadigde mens heeft volgens de woorden van de apostel Paulus in Romeinen 8 vers 23 'de eerstelingen des Geestes'. Ja, welke zaken zijn dat? Droefheid naar God te hebben over de zonden, geloof in de Heere Jezus Christus, weinig te bidden te hebben, enzovoort. Misschien zult u zeggen: 'Weinig te bidden te hebben?' Ja, als het leven gewerkt wordt en het Opperwezen Zelf naar ons toekomt, dan is er weinig te bidden, want dan is er verwondering, dan is er aanbidding. Weet u wat aanbidding is? Als een mens aanbidt, dan zegt hij: 'O, Heere, welk een God zijt Gij!' En als hij dat zegt, dan is hij in zichzelf niets, zoals het in de Bijbel gevonden wordt: 'Zie, de volken zijn geacht als een druppel van een emmer, en als een stofje van de weegschaal' (Jes. 40:15). U weet wel dat in antwoord op de vraag waar de Kerk is, gezegd wordt: 'Waar God op het hoogst wordt verheerlijkt en de mens op het diepst wordt vernederd.' Tot de eerstelingen des Geestes behoren ook optrekkingen van de ziel naar God. Daar gebracht zijnde, zien wij dat wij, als zulk een woord van de hemel tot en in ons komt, niet kunnen voortgaan met lezen, omdat het ons aangrijpt, omdat het tot ons is gaan spreken. Tot deze eerstelingen behoort ook dit: een ogenblik met elkander te zijn en iets te zeggen te hebben over de eeuwige dingen, en dan te denken: 'Wat een wonder dat wij deze dingen mogen zeggen, dat wij niet op een dwaalspoor zijn geleid en dat wij de schaduw voor de man niet hebben aangegrepen. O, wat een wonder!' Uitreddingen ook en nog vele andere dingen behoren tot de eerstelingen. Maar hoe komt het, terwijl deze dingen zo zijn, dat er niet